

Nauczyciel jako najważniejszy czynnik motywujący do nauki języka obcego.

Wszystko w „rękach” nauczyciela. Jego inspiracyjna rola na lekcjach języka obcego jest bardzo ważnym elementem w pracy z uczniami. To od niego zależy, czy nauka będzie przyjemnością dla dziecka, czy stresem. Dlatego warto szukać takich sposobów wzbogacania lekcji, które będą atrakcyjne dla uczniów. Nauczyciele języków obcych muszą mieć świadomość, że należy eliminować działania szablony, i to z prostej przyczyny – monotonia i schemat zabijają radość poznawczą.

Proces uczenia się języków obcych jest długotrwały i trudny, dlatego powinien obfitować w różne formy pracy z uczniem. Nauczyciel powinien jak najszybciej wychwycić wszystkie predyspozycje uczniów i dać każdemu uczniowi szansę realizowania się. Każdy sposób prezentacji uczniowskich dokonań musi być delikatnie, wręcz niepostrzeżenie wspierane przez nauczyciela. On też odpowiedzialny jest za aspekt wychowawczy swoich przedsięwzięć dydaktycznych na lekcji, stwarzając możliwość integrowania się, uczy odpowiedzialności, wyzwala zdrową rywalizację.

Jego rolą we współczesnej szkole jest wyposażenie uczniów w podstawowe umiejętności, które pozwolą im radzić sobie w zmieniającej się rzeczywistości. Należy zatem uczyć ciekawie, aby dotrzeć do jak największej liczby młodych ludzi i zainteresować ich otaczającym światem.

Rolą nauczyciela jest stosowanie takich strategii motywowania, które mają na celu przede wszystkim zachęcić uczniów do nauki. Uczeń powinien widzieć sens swojego uczenia się, powinien być świadomy, że jest to mu potrzebne w życiu i warte jego starań. Dlatego też nauczyciel musi stale ukierunkowywać na cele, których uczniowie, ze względu na swój młody wiek i małe doświadczenie w życiu, sami jeszcze nie umieją określić. Wiedza na temat skutecznych strategii motywacyjnych z pewnością może pomóc nauczycielowi w jego codziennej pracy i w efektywniejszym nauczaniu.

Funkcja nauczyciela odgrywa istotną rolę w relacjach między nauczycielem a uczniem podczas przeprowadzania gier i zabaw w czasie lekcji. Nie ma tu jednak, jak twierdzi Teresa Siek-Piskozub ¹, zgodnych opinii co do roli jaką powinien przyjąć na

siebie nauczyciel. Czy powinien on brać udział w grach i zabawach na zasadzie równoprawnego członka, czy też tylko nadzorować przebieg działań, ale nie uczestniczyć w nich. W pierwszym przypadku istnieje możliwość lepszego poznania się, zmniejszenia dystansu między nauczycielem a uczniem, ale trzeba pamiętać, że tak naprawdę nie jest to układ partnerski. Jest rzeczą oczywistą, że możliwości i umiejętności nauczyciela w sposób naturalny przewyższają umiejętności uczniów. Poza tym, jeśli istnieje dystans między nauczycielem a uczniem, to i tak nie zostanie on pomniejszony o doraźne uczestniczenie z uczniami w grach i zabawach. Wręcz przeciwnie, uczniowie mogą czuć się zakłopotani, skrępowani i zatracą spontaniczność, która jest ważną wartością w grach i zabawach dydaktycznych. Dlatego uważam, że nauczyciel powinien nadzorować przebieg gier i zabaw i wykorzystać tę sytuację do obserwacji zachowań ucznia w grupie, nie koncentrując się tylko na jego znajomości języka.

Innym problemem jest, jakie stanowisko powinien zająć nauczyciel, gdy dostrzeże błędy strukturalne, leksykalne, funkcjonalne itp. w czasie trwania gier i zabaw. Metodocy są zdania, że nauczyciel może korygować błędy tylko na etapie ćwiczeń, ale nie produkcji. Przerywanie gry tylko po to, aby poprawić błędy może skutecznie zniechęcić ucznia do spontanicznej komunikacji. Jeśli natomiast nauczyciel zaczyna omawiać naturę błędu zbyt szczegółowo, może osłabić zainteresowanie uczniów zabawą. Wszystkie błędy powinny zatem być omówione po zakończeniu gier i zabaw, a jeśli będzie to konieczne, należy ponownie przećwiczyć wybrane aspekty językowe.

Ważną rolę powinien odegrać nauczyciel, gdy będzie miał do czynienia z uczniem, który nie chce brać udziału w zabawie. Przyczyny niechęci mogą być bardzo różne. Dziecko może danego dnia źle się czuć, może nie identyfikować się z grupą, ale może też mieć obawy przed poniesieniem porażki. Pamiętając o tym, że zabawa powinna sprawiać przyjemność, inaczej nie będzie spełniać funkcji motywacyjnej i aktywizującej do działania, należy ucznia zachęcić, a jeżeli to nie pomoże, należy zastosować wobec niego zasadę indywidualizacji. Można zaproponować uczniowi funkcję pomocniczą (np. zapisywanie punktów na tablicy, obserwację rozgrywek prowadzonych przez kolegów), można też, pamiętając że każda gra dydaktyczna ma określony cel (np. w grach językowych celem jest ćwiczenie określonej sprawności komunikacyjnej lub opanowanie jakiegoś systemu językowego), zlecić takiemu uczniowi inne zadanie, które przyczyni się do realizacji tych samych lub podobnych celów. Jeśli jednak niechęć do udziału w grach i

zabawach dydaktycznych utrzymuje się, nauczyciel powinien starać się odkryć przyczynę takiego zachowania. Czasami może okazać się, że owa niechęć spowodowana jest zakłóceniami w prawidłowym rozwoju ucznia.

Motywacja jest nierozłącznie związana z działalnością człowieka i odgrywa bardzo ważną rolę w zdobywaniu wiedzy. Jest ściśle związana z „karierą” dziecka w szkole, a dorosłego w pracy. Nie ma motywacji – nic nie robimy. Gdy ją mamy, to mobilizuje nas ona do działania i osiągania wyznaczonych przez nas celów. Dlatego tak ważne jest, aby od najmłodszych lat, najpierw rodzice, a później nauczyciele, podejmowali działania na rzecz rozwijania motywacji do nauki. Motywacja jest możliwa do wyuczenia i podlega wychowaniu, gdyż, jak twierdzą psychologowie, nabywana jest w trakcie rozwoju osobniczego. Im większy jest wpływ rodziców w rozwój motywacji, tym większe są szanse, że dzieci przestaną uczyć się dla „mamy i taty”, a zaczną uczyć się dla siebie.

Rezultaty uczenia się osiągnięte przez ucznia zależą w dużej części od cech osobowości nauczyciela, od taktu pedagogicznego, wrażliwości pedagogicznej, umiejętności pedagogicznego postępowania i od dbałości o informację zwrotną. Dobry nauczyciel musi posiadać głęboką wiedzę, dzięki której będzie mógł wzbudzić zainteresowanie do przedmiotu, i precyzyjnie formułować swoje myśli. Powinien być optymistą, wierzyć w to co robi i motywować do nauki swoją postawą, wyjaśniając celowość nauki i zwracając uwagę na warunki i sposoby uczenia się.

Dziecko, szczególnie w szkole podstawowej, uczy się chętnie języka obcego przede wszystkim dlatego, że lubi swojego nauczyciela i akceptuje jego sposób prowadzenia lekcji. Świadomość, że wiedza ta przyda mu się kiedyś w życiu, jest jeszcze w małym stopniu rozwinięta. Niewielu jest też uczniów w klasie, którzy chętnie uczą się języka obcego ze względu na ogólnie pozytywny stosunek do nauki. Wynika z tego, iż nauczyciel w tym okresie życia młodego człowieka odgrywa bardzo ważną rolę w procesie dydaktycznym na poziomie nauczania szkoły podstawowej. Z tego faktu wynika jego stopień odpowiedzialności za budzenie pozytywnej motywacji do nauki.

W kształtowaniu pozytywnej motywacji nauczyciel powinien wykorzystać naturalną, wewnętrzną chęć do nauki, czyli ciekawość uczniów, w celu pogłębiania ich zainteresowania i doskonalenia procesów poznawczych. Wykorzystując zaciekawienie ucznia problemem, można odwołać się do jego wcześniejszej wiedzy i ukazać nowy problem, bądź podobieństwo do wcześniej poznanych zagadnień. W ten sposób uświadamia się uczniowi, że język, którego się uczy, to nie tylko luźny zbiór elementów czy reguł, ale splot wzajemnych zależności.

Ważnym czynnikiem motywacyjnym w budzeniu zaciekawienia jest sposób przedstawienia problemu. Nawet ton głosu nauczyciela odgrywa tu istotną rolę. Jeśli nauczyciel mówi bardzo spokojnie, ma monotonną intonację, a pytania „rzuca” do klasy zamiast do konkretnych uczniów, jeśli brak jest reakcji na odpowiedzi uczniów, to nie zapowiada to niczego interesującego. Czynnikiem budzącym zaciekawienie ucznia może być natomiast informacja pełna ekspresji i mimika, która informuje ucznia o pełnym zaangażowaniu nauczyciela. Dodatkowym czynnikiem zaciekawienia ucznia może być także element zaskoczenia.

Warunkiem, bez którego trudno wyobrazić sobie efektywną motywację, jest emocjonalny kontakt między nauczycielem a uczniem. Uczeń powinien mieć zaufanie do nauczyciela i wiedzieć, że przewaga merytoryczna nauczyciela nie będzie wykorzystana przeciwko niemu. Nauczyciel musi być partnerem i pomocnikiem w dążeniu do zdobywania wiedzy i jednocześnie powinien wierzyć w dobre intencje uczniów i ich potencjał intelektualny.

Uczeń zawsze oczekuje informacji na temat wykonywanego przez siebie zadania, dlatego nauczyciel powinien chwalić go za pokonane trudności, wysiłek, wkład pracy. To mobilizuje do jeszcze większego wysiłku i działa wzmacniająco. Dziecko czuje się docenione. Ma poczucie bezpieczeństwa, a zaufaniu do nauczyciela sprzyja również świadomość, że przegrana może być tylko chwilowa, że każdy może mieć „zły dzień”. Im częściej uczeń będzie chwalony np. za aktywność, dobrą pamięć, logiczne myślenie, dobrą wymowę, tym lepsze efekty osiągnie w nauce języka obcego.

Obowiązkiem nauczyciela jest doprowadzić do tego, aby uczeń uczył się chętnie, z zapałem, wytrwale i aby stawiane przed nim w toku nauczania zadania konsekwentnie wykonywał. Stanie się tak, jeśli nauczycielowi uda się wzbudzić w swoich uczniach i utrzymać odpowiednią motywację do uczenia się. Nauczyciel z łatwością, w każdym momencie swojej pracy, może zdecydować jak wywołać, jak podtrzymać i jak wzmocnić motywację uczniów. To on również decyduje o tym jak przenieść ją z jednego obszaru na drugi, jak karać i nagradzać.